

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

II. Explicatur diuisio Animæ in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

quod dicebam suprà, videlicet verbum *sensitivum*, in definitione positum, importare virtutem vegetativam, & verbum *mouetur*, non esse necessariò in definitione ponendū.

Consent Conimbricenses hanc definitionem datam esse propter causam finalem, quia operationes sunt fines animæ, sicut omnes effectus sui principij, unde dimanavit illud vulgare Axioma: esse est propter operari, quod tradit Aristoteles lib. 2. de Celo cap. 3. text. 17. & 2. Physic. cap. 7. Plurimi hunc dicendi modum reiciunt ex eo quod accidentia finis animæ esse nequeant; non enim ordinatur substantia ad accidentia, sed accidentia ad substantiam tanquam finem, in quem ordinantur, & cui intenduntur, quem respiciunt. Alij dicunt operationes animæ posse esse finem, quo anima consequitur finem cuius, respicientem ipsam animam tanquam finem cui, ita vt integer, & totalis finis consisteret ex animæ operatione, & subiecto: ex anima tanquam ex fine cui; & ex subiecto tanquam ex fine cuius; ex operatione tanquam ex fine quo. Homo enim natus est, vt cognoscat Deum, ipsumque sibi tanquam finem consequatur, mediâ operatione tanquam fine quo. Hæc omnia ad definitionem Philosophi explicandam, necessaria non sunt. Ideo illis omisissis Affirmo hanc definitionem esse traditam per principium operationum indistinctum realiter ab anima, imò & formaliter, quia potentia ab anima adhuc formaliter non distinguuntur, quod si distinguerentur, intelligenda esset hæc definitio de principio radicali, quod est idem formaliter cum anima, quod principium explicatur relatè ad suos effectus, quia nõ possumus expressè potetiam aliquam cognoscere nisi cum ordine ad effectus expressam. Ex quo constat non esse datam per causam finalem, quia principium operationum identificatum formaliter cum operante non potest esse finis sui ipsius; nihil enim in se ipsum tanquam in finem ordinatur. Neque vulgaris loquendi modus, quo dicimus esse est propter operari, probat operationes esse finem sui principij, sepe enim effectus seu euentus nomine suis significatur, vt indubitatum est apud omnes interpretes, etiam sacrarum literarum.

Circa distinctionem harum definitionum, dico maxime potè distinguì, si prior detur per ordinem ad materiam organicam, vt vitam in actu primo, quia hæc datur per ordinem ad totum compositum, & vitam in actu secundo, si verò prior definitio detur per ordinem ad compositum, quod forma constituit, & ad vitam accidentalem, cuius principium est effectuum, nullam poterimus in his definitionibus distinctionem reperire, quia hæc posterio per illud, quo vivimus, importat respectum ad compositum constitutum, & ad vitam accidentalem, quam potest compositum per animam sumptam per principium effectuum exercere. Aristotelem demonstrasse priorem definitionem per hanc posteriorem affirmant illius interpretes, quam demonstrationem ex his, quæ Aristoteles cap. 2. tradit, ita componunt: Principium, quo vivimus, sensitivum, & intelligimus, est actus primus corporis organici sed anima est principium, quo vivimus, sensitivum, & intelligimus: ergo est actus primus corporis organici. Ex Aristotelis interpretibus quidam sentiunt, hanc demonstrationem esse à posteriori, quia datur per effectus animæ. Alij tenent hanc demonstrationem esse à priori; hi sunt omnes Græci expositores, quos sequutus est Albertus Magnus, quorum sententia mihi magis placet, falsum enim est fundamentum oppositæ; posteriorem definitio non datur per effectus animæ, neque per suas operationes; sed per principium illarum. Deinde etiam si daretur per effectus, posset esse à priori non respectu ipsius animæ, quæ effectus posteriores sunt, sed respectu deorganizationis, quæ est propter actus futuros, & essentialiter ad illos ordinatur. Huius sententiæ fundamentum esse debet, prius esse in anima habere principium, & virtutem effectuum actionum, quam habere deorganizationem in materia, & illam exigere, ac proinde hæc deorganizatio demonstrata per principium operationis demonstratur per aliquod prius illa, & consequenter à priori.

PUNCTUM II.

Explicatur diuisio anima in vegetativam, sensitivam, & rationalem.

I Diuisio omnis dicitur membra diuidentia re, vel nomine opposita, & ita in hac diuisione oportet expli-

care an illius membra re, vel ratione opponantur, & quomodo hæc animæ inter se ordinantur, separabiles sint, & connexæ? Gradus animæ minùs perfectus separabilis est à perfectiori, quod docuit Aristoteles lib. 2. de anima cap. 1. & sæpe alibi, latiusque ipsa experientia compertum est. Primò vegetatiuam separari à sensitivâ, & rationali, in plantis apertum est, vt docuit Aristoteles lib. 1. de Plantis, & lib. 5. de Generat. animalium cap. 1. vbi ait: animalia dum dormiunt vitâ plantæ vivere, plantas verò non posse esse somni capaces, quia expergisci nequeunt, neque sentire: Et D. Augustinus sermone 27. de verbis Apostoli. sic ait: *Nobis vivere cum arboribus & fructibus commune est. Nam vitis vivit cum viret; moritur cum arefcit, sed vitâ illa non habet sensum.* & lib. 2. de mor. Manich. irridet Manichæos, qui sensum & rationem arboribus tribuebant: & libro de Hæresibus cap. 46. & lib. de vera Religione cap. 55. sic habet: *Non sit nobis cultus illius vite, quæ dicuntur arbores vivere, quoniam nullus sensus in illa est.* & lib. de quantitate animæ cap. 33. contrariam sententiam vocat impietatem rusticam, & errorem sacrilegum, magis ligneam opinionem, quàm sint ipse arbores, quibus patrocinium præstat. Clamitat experientia, quæ videmus durissimis ictibus absque sensationis indicio arbores concuti. Neque sensuum organa habent aliqua apta ad sensationes exercendas, sed nimis terrestria, densa ac proinde ad omnem sensationem ineptissima sunt.

Neque minùs certum est, gradum sensitivi existentem in brutis separari à gradu rationalis tantum in homine existenti. Duo includit hæc conclusio: primum, gradum ratiocinandi non esse in brutis: secundum, in ipsis existere gradum sentiendi. Vtrumque testatur Scriptura in Psal. 31. *Nolite fieri sicut equus, & mulus: in quibus non est intellectus.* & Isaia 1. *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui.* Et vtrumque in Philosophia ratum est. Hominem tantum præditum esse intellectu testatus est Philosophus 7. Politic. cap. 13. in homine, & brutis esse vitam sensitivam passim docet in hoc 2. lib. de anima, & sæpe alibi. Experientia ipsa idem conuincit, in brutis enim, neque loquutionem, neque libertatem, aut alia signa intellectus inuenimus, sed omnia instinctu fieri cognoscimus, cum videmus omnia eiusdem speciei omnino eodem modo operari. Quod si in aliquibus nonnulla vmbra discursus appareat, non in ipsius rationis usum, sed in altissimam sui auctoris providentiam, quæ omnibus creaturis naturam inclinationem, & propensionem indidit ad ipsarum conseruationem aptam, vilem, & necessariam, refundenda est.

Gradus animæ perfectiores ab imperfectioribus non separari, videlicet rationale à vegetatiuo, & sensitivo; sensitivum à vegetatiuo, experientia compertum est, vt docuit Aristoteles lib. 2. de anima cap. 2. text. 15. his verbis: *Sed hæc siquidem vis (de vegetatiua loquitur) à cæteris seorsum, separarique potest, cætera autem in ipsis mortalibus ab ista nequeunt separari.* & cap. 3. *Quibus mortalibus inest ratio, his sunt continuo, & cætera cuncta.* Neque limitatio illa animæ in corpore mortali adducta ab Aristotele propter intelligentias necessaria est, quia omnis anima est actus corporis mortalis, & licet in Angelo separaretur gradus rationalis, à gradu sensitivi, Angelus est substantia simplex completa, nos autem loquimur de anima, quæ est substantia incompleta ordinata ad componendum totum cum corpore, cui vivitur, vt mediis corporis materialibus organis sensationes eliciat, ad intellectiones deferentes, vt discutit D. Thom. 1. parte, quæst. 51.

Ex his constat quod si anima diuidatur in animam vegetatiuam tantum, & in vegetatiuam & sensitivam; & in vegetatiuam, sensitivam, & rationalem, membra diuidentia re opponi, & esse realiter distincta. Si autem anima diuidatur in vegetatiuam, sensitivam, & rationalem, ita vt quodlibet membrum diuidens tantum dicat gradum in illo contentum præcipientem ab omni alio, & à negatione illius, & imperfectiores contrahibiles per perfectiores, & per negationem aliorum perfectiorum v.g. gradum vegetatiuum contrahibilem per vegetatiuum plantæ, quod dicit negationem sensitivi, & per vegetatiuum animalis, quod dicit gradum sensitivi, indifferentem omnino ad veramque differentiam, tunc membra diuidentia non opponuntur re, quia possunt in eandem entitatem materialem coincidere; opponuntur tamen ratione, quia semper hi gradus formaliter distinguuntur per ordinem ad diuersas opera

operationes specie distinctas, separabiles in aliis subiectis, etiam si in aliquo separari nequeant, sicuti formaliter distinguuntur prædicatum animalis & rationalis per ordinem ad operationes, quæ separantur in equo, licet in homine separari nequeant.

Si hac ratione membra diuidentia sumantur, anima vegetatiua communis est omnibus animabus viuientium, & in omnibus eiusdem speciei; & anima sensitiua communis est brutis & homini, & in vtriusque eiusdem speciei. Secundum illam rationem præcisam vegetatiui, gradus animalis est eiusdem speciei in homine, & equo in statu præcisionis, in quo non dicit rationale, neque irrationale; sic gradus vegetandi in statu præcisionis, in quo non dicit vegetatiuum plantæ, aut animalis, rationem sensitiui, aut negationem eiusdem, omnino eiusdem rationis est in omnibus animabus; & gradus sensitiui in statu præcisionis, in quo non dicit sensitiuum bruti, vel hominis, neque gradum rationalis & negationem eiusdem, est omnino indifferens ut contrahatur ad brutum, & hominem per differentias constitutas illorum, per quas in statu contractionis differet specie, sicuti differunt homo & equus.

Gradum rationalem & sensitiuum contineri sub conceptu viuientis, & ita formam rationalem, & sensitiuam verè esse animam, nemo in dubium verteret. De vegetatiua posset esse nonnulla dubitatio an propriè rationem animæ participaret, sed iuxta Theologiam certum est, & iuxta Philosophiam certius formam vegetatiuam esse viuientem, & gradum vegetatiuum viuens constituere, ita formam vegetatiuam verè inducere rationem animæ, negare nefas est. Vegetatiua esse viuientia constat ex Paulo 1. Corinth. cap. 15. Tu quod seminas, non viuificatur, nisi prius moriatur. Vbi plantæ productionem Paulus viuificationem appellat. Et quod per viuificationem producit, viuere dicitur. Quod expendit August. lib. 1. de Ciuit. cap. 20. his verbis: Hoc genus rerum (id est plantarum) quamuis non sentiat, viuit, ac per hoc potest mori, & occidi. Et annexit illud Psalm. 77. Et occidit in grandine vinas eorum. Et D. Dionysius cap. 6. de diuinis nominibus sic scribit: Ex ipsa (hoc est, de Dei vita) & animantes & omnes plantæ iuxta extremam vitam harmoniam, ut viuant acceperunt. Iterum in fine eiusdem capituli: Ex ipsa viuificantur & conseruentur, & animantes cunctæ atque arbores, & siue spirituales dixeris, siue rationales, siue sensitiuas, siue vegetatiuas, ex ipsa viuit. Probatur eadem conclusio ratione desumpta ex operatione nutritiua, quæ conuenit animæ vegetatiuæ, quæ se nutrit per intus sumptionem, ad quam requiritur forma quedam distincta in specie à reliquis, quas dicimus esse formas inanimatarum, quam vitam in actu primo, & animam vocamus, quia est principium vegetationis, quæ est vitalis actio & vita in actu secundo. Formam vegetatiuam esse principium vegetationis nullus negauit, principium autem actionis vitalis esse vitam, & animam dici, si in forma consistit, est etiam compertum omnibus. Restabat ut quis diceret: Vegetationem non esse vitalem actionem, qui tantum de vocis significatione contenderet, ut ex Clemente Alexandrino doctè notauit Suarez lib. 1. de anima cap. 4. num. 12. quia non negaret actionem vegetandi fieri per intus sumptionem, & exigere diuersa organa, ut à composito procederet, cui illius terminus vnitur, quæ sunt prædicata, quibus doctores Scholastici hoc nomen actionis vitalis accommodant. Vocis autem significatio sumenda est ex communi vsu, & prima impositione ab omnibus recepta. Ex dictis præcedenti numero constat nullum ex tribus membris diuidentibus esse extra rationem diuisi. Restat modò examinare an omnia adæquant diuisum, ita ut nulla sit anima, quæ intra hæc tria membra animæ non contineatur. Præcipua ratio dubitandi sumitur ex definitione Aristotelis: Anima est, quo viuimus, mouemus, sentimus, & intelligimus. Ex qua definitione quatuor genera animarum annumerant communiter Scholastici, vegetatiuum, sensitiuum, locomotiuum, & intellectiuum; ergo tot animarum genera debent recenseris, non enim possunt multiplicari animata, sine animarum multiplicatione, præcipue cum hæc multiplicatio sit secundum gradus metaphysicos, qui totam suam multiplicatam à formis desumunt.

Vergeo Ideo gradus sensitiuus constituit animam diuersam ab illa, quam constituit vegetatiuum, quia gradus vegetatiuus separatur à sensitiuo in plantis, etiam si in animalibus sensitiuus non separatur à vegetatiuo, sic similiter sensitiuus gradus separatur à locomotiuo, etiam si locomoti-

uus gradus à sensitiuo non separatur: ergo distinctus gradus animæ, & distinctam animam in specie constituit gradus locomotiuus ab illa, quam constituit gradus vegetatiuus.

Patres Conimbricenses lib. 2. de anima capite 3. quæst. 2. art. 2. in fine, respondent animata esse quatuor, si illorum differentia sumatur à vita accidentali illorum; quod si à vita substantiali desumatur, tantum reperiri tria animarum genera, videlicet vegetatiuum, sensitiuum & rationale. Dissiplet Conimbricensium solutio, quia vita substantialis distinguitur per ordinem ad vitam accidentalem, & ex eo quod diuersam vitam accidentalem reperimus in hoc viuienti, seu in hac anima, inferimus vitam substantialem esse diuersam, neque aliud nobis suppetit caput, ex quo possimus diuersitatem vitæ substantialis inferre nisi ex diuersitate vitæ accidentalis, semper enim ex diuersis operationibus specie distinctis, principia distingui colligimus.

Respondeo potentiam sensitiuam nunquam separari à locomotiuam, neque dari aliquod animal, quod se mouere localiter non possit, nam quodcumque habens facultatem internam & externam sentiendi, iuxta suam capacitatem virtutem habet se mouendi: si facultas sentiendi perfecta sit, virtus locomotiuam perfecta erit, & poterit viuens se perfectè mouere gradiendo, vel volando, saltando, aut natando, vel reptando: si autem virtus sensitiua imperfecta sit, saltem poterit viuens se comprimere, & dilatare, & ita locum mutare saltem inadæquatam, & tardè, adæquatam, quia omne viuens sensitiuum dolorem sentit, & per motum localem signa doloris, & sensationis exprimit, quod si hæc signa non exhiberet, non possemus illud esse sensitiuum dignoscere, de organizatio enim sensitiuum virtutem non arguit, quia est communis etiam non sensitiuis, neque effectum alium habet sensatio, ex quo à posteriori illam cognoscere possumus. Posita inseparatione etiam non mutua inter virtutem sensitiuam, & locomotiuam facile est defendere virtutem locomotiuam, etiam radicalem non constituit diuersum gradum animati, neque animæ virtute sensitiua, quia animæ & animata non multiplicatur per potentias inseparabiles, sed per illas, quæ in aliquo saltem separantur. Hæc ratione potentia sensitiua, & appetitiua diuersam animam, aut diuersum viuens non constituunt, quia nunquam inter se separantur. Iuxta hanc doctrinam notum tibi erit diuisionem factam à Platone in Timeo, animæ, in concupiscibilem, irascibilem, & rationalem, secundum duo priora membra diuidentia non dicere animas inter se diuersas, sed vnica tantum potentiam, videlicet appetitiuam, quæ ratione aliquotum actuum, quos potest elicere, concupiscibilis dicitur, & ratione aliorum irascibilis, quæ potentia reperitur in anima sensitiua, & rationali: in hac spiritualis, & materialis in alia. Ex principio supradicto, est vulgò tria tantum genera animarum & quatuor animarum recenseantur; quinque potentiarum genera communia viuentibus connumerantur. Videlicet vegetatiua, sensitiua, locomotiuam, cognoscitiua, & volitiva.

Patet etiam virtutem locomotiuam non posse constituit diuersum gradum viuientis, aut animæ siue ab illa separari possit sensitiua, siue non possit, quia non est potentia respiciens terminum vitalem, motus enim localis non est vitalis actio secundum se, licet motus formaliter ut progressius vitam dicat, quæ supponitur ad motum localem secundum se, ratione cuius progressius appellatur, quia motus progressius solum differt à non progressiuo, ex eo quod procedat à vita, hæc tamen vita, quam supponit, in brutis est vita sensitiua, & in homine rationalis quando motus imperatur ab actu voluntatis, quando verò tantum imperatur à phantasmatis, ut in somnis contingit talis motus supponit vitam sensitiuam, & ita nunquam potest specialem vitam constituit, quia secundum se nullam dicit, & illa, quam supponit semper est sensitiua, vel rationalis.

Ad auctoritatem Philosophi definientis vitam per gradus sentiendi, & se locomouendi tanquam per gradus distinctos, dicendum est hos gradus assignatos fuisse ab Aristotele ad aliquam differentiam constituendam inter animalia quæ habent virtutem locomotiuam perfectam, & alia, quæ hanc virtutem imperfectam habent, quæ adeo tardè, & ita per exiguum spatium mouentur, ut vix moueri dicantur, & possint dici impotentia ad talem motum; sicuti quælibet virtus, seu potentia debilis impotentia ab Aristotele

Aristotele appellatur, quæ differentia sufficiens non est ad assignandum gradum speciem viuens à sensitiuo essentialiter distinctum. Neque nouum est in Philosopho inter differentias essentielles plures accidentales reperiri permixtas.

12 Alia difficultas desumitur ex aliquibus viuentibus, quæ tantum habent virtutem tactuam separatam ab aliis potentis sensum externorum, sicuti illam Talpa habere dicitur. Pro quibus statuendus est gradus diuersus viuens, sicuti statuitur pro vegetatiuis & sensitiuis; sicut enim separatio virtutis vegetatiuæ à virtute sensitiua fundamentum præbet, vt diuersus gradus constituatur respondens potentia vegetatiuæ, ita separatio virtutis tactuæ à virtute visui, fundamentum exhibet, vt constituatur gradus diuersus correspondens potentia tactuæ à gradu respondente virtuti visui, auditui, &c.

13 Propter hanc rationem Philosophus lib. 2. de anima c. 2. distinguit gradum medium viuentium inter plantas & animalia perfecta quem *planti-animal* appellat, quia non est tantum planta, cum participet sensum tactus, neque simpliciter animal, cum non habeat quinque sensus, neque gradum sensitiui simpliciter participet. Paradoxum est talem gradum medium constituere absque vlla ratione, aut necessitate, & à mente Aristotelis & omnium Philosophorum alienum. Aliter melius respondetur: Gradum sensitiui tantum dicere viuens sentiens sensu interno, & aliquo externo sensu, & ita communem esse Talpæ vnicum sensum externum habenti, & aliis animalibus quinque sensibus gaudentibus. Hac ratione diuisio animæ in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem optimè est adæquata, licet non sit in species atomas, quia anima sensitiua rursus est diuisibilis in sensitiuam vnico tantum sensu, & in sensitiuam pluribus sensibus; & sensitiua pluribus sensibus, in sensitiuam equi, & leonis, &c. Idem dico de diuisione animati in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem. Ex quo inferes de ratione animalis vt sic, non esse habere quinque sensus, sed tantum internum & externum, vel vnum, aut plures, quia anima tantum dicit formaliter viuens sensitiuum; sensitiuum autem non dicit plures sensus externos, quia viuens, quod potest sentire vno sensu externo, & alio interno, absolute, & simpliciter dicitur potens sentire, seu sensitiuum.

14 Constat ex his diuisionem animæ in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem esse adæquatam, & iustam. Restat modo explicare an sit generis in species, vel analogi in analogata. Auerroës lib. 3. de anima text. 7. Themistius, & Simplicius text. 1. & 7. affirmant hanc diuisionem esse analogi in analogata, ex eo quod animus rationalis rationem animæ inæqualiter & minus perfectè participet, quam reliquæ animæ, etsi secundum suam entitatem perfectior. Si fundamentum horum Philosophorum sit animam rationalem propriè non esse formam, illorū sententia errorem in se continet. Si admittant animam rationalem esse verè formam, omnino est probabilis ex pui Philosophiæ principijs, quia anima rationalis est principium actionum propriissimè vitalium, siquidem est principium actionis vegetatiuæ, & sensitiuæ, in quibus conuenit cum aliis animis, quas propriè tales dici admittit hi Philosophi. Deinde est principium intellectus, & volitionis quæ propriissimè vitales sunt: ergo si anima rationalis habet veram & propriam rationem formæ, vt Catholicè sentiendum est, & ratione probatur, propriissimam rationem animæ continet. Demum definitio animæ optimè & propriissimè quadrat animæ rationali: ergo propriissimè rationem animæ retinet. Expende vtramque animæ definitionem, & argumentum alio non indigebis.

15 Rationes horum Philosophorum nullius sunt momēti. Arguebant: Animus rationalis non communicat materiæ totum suum esse, quia ita se comunicat, vt in suo esse subsistat: ergo non est vera forma. Resp. animam rationalem se totam communicare materiæ, etiam si propriam subsistentiam habeat, quia secundum se totam materiæ vnitur, & formam materiæ communicari nihil aliud est, quàm vniri materiæ, cum qua totum componit, vt dicebat contra Caietanum punct. 3. §. 3. n. 25. Secundò arguit ex modo producendi, quia anima diuerso modo producit, ac reliquæ formæ. Resp. animam produci per creationem, & reliquas formas per generationem; hoc tamen ad rationem formæ neque animæ in communi nihil referre, quia de ratione formæ est vniri subiecto, non verò ab illo dependere. Ter-

tiò arguit: anima rationalis operatur independentè à subiecto: ergo non est verè forma. Resp. distinguendo antecedens, operatur independentè à subiecto in statu separationis, concedo: in statu vnionis, nego. Deinde nego consequentiam, quia non est de ratione formæ operari dependentè à subiecto in quocunque statu, sed operari dependentè ab illo in statu vnionis, hoc est, dum est subiecto vnita.

Tandem lib. 2. de anima, quæst. 3. Alexand. lib. de sensu, & sensibili, in principio. Albert. 2. de anima cap. 5. docent hanc diuisionem esse analogam ex fundamento opposito, videlicet quod tantum anima rationalis est verè, & propriè anima, quia ipsa tantum viuunt, quod probant ex eo quod illa, & non alia operetur propter finem. Hoc fundamentum nullius est ponderis, & multa inuoluit gratis, & falsò dicta, vnum est reliquis animas non viuere, aliud est de ratione vitæ esse operari propter finem, quia etiam de ratione vitæ sit viuens se posse mouere, quod examinabo Contr. 2. Punct. 1. hoc non est intelligendum de motu morali mediâ cognitione, & bonitate mouente per modum finis, sed sufficit viuens se ipsum mouere motu physico, sicuti mouentur plantæ per nutritionem & bruta per sensationes externas, & per internas, quæ aliquo modo conueniunt obiecti respiciunt, etsi non libere per propensionem naturæ dependentè à cognitione obiectum representant.

Dupliciter potest sumi hæc diuisio: primò si gradus vegetandi communis omnibus animis se teneat ex parte diuisi, & anima vegetatiua diuidatur in vegetatiuam tantum, & in vegetatiuam & sensitiuam tantum, & in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem simul. Secundo modo potest sumi diuisio, ita vt gradus vegetatiui non se teneat ex parte diuisi, sed sit vnum ex membris diuidentibus. & diuidatur ratio animæ metaphysicè constituta per formam viuens, seu corporis organici, in animam vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem, ita vt membra diuidentia dicant rationem posituam in ordine ad suos actus & abstrahant à negatione aliorum prædicatorum, quæ se habent vt partes, vel (vt sic loquar) commembra diuidentia huius diuisi. Priori modo diuisione sumpta, membra diuidentia re opponuntur, & dicunt formam plantæ, bruti, atque hominis. Posteriori modo sumpta, opponuntur ratione, & omnia membra diuidentia in animam rationalem coincidunt.

Affirmo hanc diuisionem esse generis in species, quoquo modo sumatur. Fauet huic opinioni communis consensus Philosophorum, qui hanc diuisionem absque vlla distinctione generis in species appellat: & Angelicus Doctor 2. contra gentes cap. 60. vbi ex professo illam esse vniuocam probat, & hanc esse Aristotelis mentem probat Ferrara ibidem. Diuisionem priori modo sumptam esse vniuocam & generis in species, sic probo. Membra diuidentia sunt species animæ & essentialiter oppositæ, & essentialiter participant rationem communem animæ: ergo illa diuisio est generis in species: priorem partem antecedentis, solus negare poterit, qui dicat, plantam, & brutum specie non distingui, & brutum & hominem esse eiusdem specie: posteriori ostendo ex definitione animæ quæ essentialiter cuiuslibet ex his speciebus conuenit, omnes enim sunt actus corporis physici, & organici, & omnes sunt principium operationem vitalium.

Diuisionem posteriori modo sumptam esse generis in species, licet non realiter, ratione tamen oppositas: probo. Gradus vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi sumpti præcisè, & distinctè formaliter distinctione præcisâ, conueniunt formaliter in hoc quod est esse principium actionū vitalium: differunt essentialiter in rationalis principij, per quam quilibet illorū contrahitur per ordinem ad actus specie diuersos, ad quos dicunt ordinè: ergo illa diuisio est totius potentialis quod contrahitur per partes potestatiuas, in quibus essentialiter includitur contractum per differentias essentialiter oppositas: ergo est diuisio generis in species. Neque impedit hos gradus coincidere in eandem animam, videlicet rationalem vniuocatione diuisi, quia gradus realiter identificati possunt formaliter specie differre, & conuenire in aliquo prædicato communi, sicuti potentia volitiua & intellectiua etiam in opinione, quæ illas ab anima non distinguit formaliter inter se differunt, per ordinem ad actus essentialiter differentes, & conueniunt essentialiter in ratione potentia vitalis, realiterque in eadem animam coincidunt. Hæc dixerim propter Patrem Soar, qui lib. 1. de anima, c. 2. n. 19. ob hanc coincidentiam graduum

graduum in eandem physicam entitatem existimauit diuisionem hanc posteriori modo acceptam non posse esse vniuocam.

PUNCTVM III.

De anima rationali, & eius informatione.

§. I.

Vary errores referuntur.

- 1 **P**lato, quàmplurésque alij antiqui Philosophi censuere animam non esse formam informantem, sed assistentem, & quasi aurigam corporis. Ita Aristoteles loquitur de anima Cæli, lib. 2. de Cælo c. 12. & 2. vbi animam appellat intelligentiam, licet non informantem, sed assistentem.
- 2 Sensere alij animam non esse substantiam sed accidens, vel accidentium harmoniam, seu temperamentum. Ita refert ex Epicuro, & aliis Plutarchus lib. 4. de Placitis c. 3. in hunc errorem lapsus est Galenus lib. de locis affectis cap. 6. teste D. Thoma in quæstione, disp. de anima artic. 1. lib. 2. contra gentes cap. 63. Galenum sequuti sunt peritissimi Medici quem errorem antiqui Hæretici docuere, videlicet Carpocrates, Epiphanius, Prodicus, & Caiani, atque Antiractæ, vt refert Theodoretus in lib. de diuinis decretis. Nonobstante interpretatione D. Thomæ, sentiunt alij Galenum in hac re varium fuisse, & nihil constitutum habuisse, quod sequeretur in hac re, vt ipse indicat lib. de natura facultatis, substantiæ & lib. 3. de vñu partium, vbi ait se ignorare, quid sit anima.
- 3 Zeno animam rationalem igneam esse existimauit, Anaximander, Anaximenes, & Anaxagoras aerem esse dixere, in quem errorem propendit Varro, qui hæc scripsit, referente Lactantio Firmiano lib. de opificio Dei: *Anima est aer conceptus in ore, de se uersus in pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus.*
- 4 Corporeum finxere nostrum animum Cleanthes, Chrysippus, quàmplurésque Stoicæ familiæ alumni. In eundem errorem incidit Apollinaris Alexandrinus, vt refertur Historiæ tripartitæ cap. 34. & Tertullianus lib. de anima, de carne Christi, teste D. Augustino epist. 157. & lib. de Hæresibus in 86. vbi declarat de propria corporeitate esse loquutum, & illum impugnatur lib. 1. Gen. ad liter. cap. 24. licet eundem benignè interpretes dicentem Deum esse corporeum, quasi diceret Deum esse substantiam verè substantem & non fictam.
- 5 Refert Irenæus lib. 1. aduersus Hæreses cap. 24. Carpocratem, & Theodoretus in lib. de diuin. decret. Cerdonem, & D. Augustinus lib. de Hæresibus cap. 46. & 70. Gnosticos, Manichæos, & Priscillianistas, qui in eam amentiam incidere, vt assererent animum rationalem esse particulam diuinæ mentis, ex Dei substantia procreatum. Quod videtur sessisse Philo Iudæus in lib. inscripto quod deterius potiori insidetur.
- 6 Fuit Origenis error 1. Periarcho c. 5. & 8. & lib. 2. cap. 8. qui docuit nostrum animum ab Angelis non distingui.
- 7 Luciferani, vt refertur in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus, errarunt existimantes animos ex semine propagari.
- 8 Seleucius, & Hermias vt constat ex lib. Historiæ tripartitæ cap. 11. sensere animas rationales non à Deo, sed ab Angelis creari.
- 9 Errauit similiter Origenes, teste Epiphano epist. ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, qui asseruit animas ante infusionem in corpus peccasse, in poenamque peccati, in corpora tanquam in carceres fuisse detrusas; quem errorem secutus est Priscillianus.
- 10 Alius fuit error asserentium dari in omnibus hominibus vnam animam, & intellectum, qui ipsis assistat, vt Solis lumen huic vniuerso, in hoc fuisse Aristotelem affirmat Theophrastus, Simplicius, & Auerroës, qui eum sequutus est, & variis argumentis defendit.
- 11 Empedocles, Pythagoras, & Plato fabulosam quandam transmigrationem inducere, asserentes animas hominum in aliena corpora demigrare. Dissentiunt auctores, an Plato posuerit transmigrationem animarum in corpora beluina, an in humana dumtaxat. Legantur Conimbricenses lib. 2. de anima cap. 1. quæst. 7. art. 1. Fuit etiam error circa animæ immortalitatem, de quo dicam Controu. vltima de anima separata.

§. II.

Dogmata Catholica contra præcedentes errores.

Primus error Platonis damnatus fuit in Concilio Vienne[n]si sub Clemente V. in Clementina vnica, §. 1. de summa Trinit. *Doctrinam seu positionem (verba sunt ex Clementina) temere asserentem, aut verentem in dubium, quod substantia animæ rationalis, seu intellectiua, vere ac per se humani corporis non sit forma, vt erroneam, & versatili catholica inimicam prædictæ approbante Concilio reprobamus.* Et infra dicitur, vt quisquis deinceps asserere, defendere, aut tentare pernaciter præsumpserit quod anima rationalis non sit forma corporis per se, & essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus. Quam definitionem amplectitur Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 8. quæ tacite declarat doctrinam Concilij Lateranensis sub Innocentio III. in cap. Firmiter de summa Trinitate, dicentis Deum ab æterno vtramque creaturam condidisse, spiritualem, & corpoream, deinde hominem spiritum, & corpore constitutum. Tradidit eandem veritatem Athanasius in symbolo illis verbis: *Sicut anima rationalis & caro vnus est homo*, &c. Tradunt eandem veritatem omnes sancti Patres præcipuè in illud Genesios, *infirmum in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam viuentem.* Gregorius lib. 14. Moralium cap. 7. Irenæus lib. 3. cap. 7. Gregorius Nyssenus orat. 13. de resurrectione Ter-tull. de resurrectione carnis, cap. 34. Cyprianus serm. de resurrectione Christi. Ambros. in lib. de bono mortis cap. 9. & 10.

Eadem veritas ratione probatur in primis, quia nulla est repugnantia in eo quod detur compositum ex subiecto materiali, & formâ spirituali; ergo nullum est positum fundamentum vt negetur tale compositum. Deinde de facto dari, & hoc esse hominem probatur ex operationibus intellectus, & voluntatis, quæ sunt ab eodem principio in ipso homine, à quo sunt reliquæ vitales actiones materiales, veluti nutritio, & sensationes; sed nutritio, & sensatio sunt à formâ; ergo & intellectus, & volitio sunt ab anima rationali; ergo anima rationalis est vera forma. Huic rationi non acquiescit Arriaga disp. 1. sect. 2. qui censet non efficaciter convincere vñionem animæ, quia sufficere posset assistentia localis, vt has operationes exerceret in materia. Contrarij hæc assistentia sufficeret, sequeretur penetratis duobus hominibus posse vñus animum in materia alicuius hominis sensationes elicere. Imò sine illa penetratione quando duæ manus distinctorum hominum tanguntur, posset animus assitens materiæ huius hominis, sensationem producere in manu alterius, quia ad productionem actuum non requiritur penetratio, sed sufficit approxinatio: ergo si ad sensationes elicendas non requiritur informatio, ex nullo capite requiretur penetratio, sed approxinatio sufficeret.

Tandem probatur nostra conclusio à paritate omnium formarum, & ex expulsiōe formæ præexistentis ad aduentum rationalis, quæ non intercederet, si rationalis non informaret, quia forma non informans, sed assitens, non opponitur cum informante. Neque indiuisibilitas, substantia, aut separabilitas animæ rationalis informationem impediunt, quia plures censent materiales formas perfectiorum animalium indiuisibiles esse, & rectè potest forma indiuisibilis diuisibili subiecto vñiri. Substantia eodem modo compositibilis est cum vñione ad subiectum, quia tantum infert incommunicabilitatem alteri vt suppositio, non vt subiecto. Separabilitas ad rem non est, quid enim refert animam esse vñitam intercedente vñione, & illa deficiente in tempore diuerso animam non esse vñitam sed separatam?

Secundum errorem Galeni & aliorum asserentium animam non esse substantiam sed accidens, reiecit tota Philosophia, quæ formas substantiales constituit in compositis, quæ in homine potiori ratione adtribuenda est propter mirabiliores ipsius operationes, & propter testimonia Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quæ probant animam esse substantiam. Expende supradicta contra primum errorem, & plura alia contra sequentes asserenda, & si placet lege Diuum Gregorium Nyssenum disp. de anima, de hac re luculenter dissentientem.

Tertio & quarto errori dicenti animam esse igneam, & aerem, corpoream, refragatur plura Scripturæ, & Patrum testimonia. Plura possunt adduci quibus anima in Scriptura spiritus